

Łukasz Furman

Wybrane narzędzia podatkowe wspierające rozwój mikro i małych przedsiębiorstw

Ekonomiczne Problemy Usług nr 63, 469-476

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ŁUKASZ FURMAN

Wyższa Szkoła Handlowa w Kielcach

**WYBRANE NARZĘDZIA PODATKOWE WSPIERAJĄCE ROZWÓJ
MIKRO I MAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTW**

Wprowadzenie

W Polsce obecnie obowiązują regulacje Ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej, które zawierają między innymi definicję mikroprzedsiębiorcy oraz małego przedsiębiorcy¹. Zapis ustawy brzmi:

1. Art. 104: za mikroprzedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który co najmniej w jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:
 - zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników;
 - osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 2 mln euro lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 2 mln euro.
2. Art. 105: za małego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który co najmniej w jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:
 - zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników;
 - osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 10 mln euro lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 10 mln euro.

¹ DzU 2007, nr 155, poz. 1095.

Określenie ram prawnych pomaga przyporządkować przedsiębiorców do odpowiedniej grupy. Z punktu widzenia systemu podatkowego znaczenie ma to, w jakiej formie prawnej działa przedsiębiorca, ponieważ może podlegać jednemu z niżej wymienionych obciążeń publicznoprawnych:

- podatkowi dochodowemu od osób fizycznych,
- podatkowi dochodowemu od osób prawnych.

Z tekstu przywołanych przepisów podatkowych wynikają konstrukcje, które utożsamiane są z optymalizacją podatkową. Wywierają one bezpośredni wpływ na działalność mikro i małych przedsiębiorstw. W swej istocie przekładają się na poprawę funkcjonowania podmiotów gospodarczych. By stwierdzić, czy rzeczywiście tak jest, potrzeba poznać ich przeznaczenie i zakres zastosowania.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie wybranych regulacji w prawie podatkowym, mogących zdaniem autora przyczynić się do rozwoju wymienionych przedsiębiorstw.

1. Ulga na nabycie nowych technologii

Na podstawie art. 18b ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (CIT) i art. 26c ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) przedsiębiorstwo nabywające wiedzę technologiczną związaną z wartościami materialnymi i prawnymi, na przykład licencje, *know-how*, ma prawo do zaliczenia bezpośrednio w koszty podatkowe połowy poniesionych wydatków. Co więcej, przedsiębiorca odnosi większą korzyść podatkową, ponieważ od nabytej wartości niematerialnej i prawnej dokonuje odpisów amortyzacyjnych w standardowy sposób i w pełnej wysokości zalicza je do kosztów podatkowych.

W ramach omawianej ulgi odlicza się wydatki poniesione przez podatnika na nabycie nowych technologii. Chodzi tu o wiedzę technologiczną w postaci wartości niematerialnych i prawnych. Przez wartości niematerialne i prawne rozumie się składniki majątkowe wymienione w art. 16b ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych i art. 22b ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Należą do nich między innymi prawa autorskie, licencje, prawa własności przemysłowej, wiedza w dziedzinie przemysłowej.

Istnieją jednak ograniczenia, które zabraniają podatnikom korzystania z ulgi. Dotyczy to podmiotów gospodarczych, które w roku podatkowym lub w roku poprzedzającym rok podatkowy prowadzili działalność na terenie specjalnej strefy ekonomicznej na podstawie zezwolenia. Wyłączenie to wyklucza między innymi tych podatników, którzy uzyskali zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnej strefy gospodarczej, ponoszą wydatki inwestycyjne, ale nie nabyli jeszcze prawa do skorzystania z ulg podatkowych wynikających z prowadzenia działalności w strefie.

Bardzo ważnym warunkiem skorzystania z odliczenia jest posiadanie przez podatnika opinii niezależnej od niego jednostki naukowej w rozumieniu Ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 roku o zasadach finansowania nauki², w której stwierdzone zostanie, iż nabyta przez podatnika technologia umożliwia wytwarzanie nowych lub udoskonalonych wyrobów lub usług i nie jest stosowana na świecie przez okres dłuższy niż ostatnich pięć lat.

Jak już wspomniano, odliczenia związane z nabyciem nowych technologii nie mogą przekroczyć połowy poniesionych wydatków. Podstawą ustalenia wielkości odliczenia jest kwota wydatków:

- poniesionych przez podatnika na nabycie nowej technologii, uwzględnionych w wartości początkowej wartości niematerialnej i prawnej,
- w części, w jakiej została zapłacona w roku podatkowym, w którym nową technologię wprowadzono do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, lub w roku następującym po tym roku, oraz w której nie została zwrócona podatnikowi w jakiegokolwiek formie.

Do wydatków objętych ulgą zalicza się nie tylko nakłady poczynione na zakup samej technologii, ale również wszystkie inne wydatki, które wiążą się z tym zakupem i wpływają na wartość początkową technologii.

Podatnik traci prawo do odliczeń związanych z nabyciem nowych technologii, jeżeli przed upływem trzech lat podatkowych, licząc od końca roku podatkowego, w którym wprowadził nową technologię do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych:

- udzieli w jakiegokolwiek formie lub części innym podmiotom prawa do nowej technologii; nie dotyczy to przeniesienia prawa w wyniku przekształcenia formy prawnej oraz łączenia lub podziału dotychczasowych przedsiębiorców – dokonywanych na podstawie przepisów kodeksu spółek handlowych,
- zostanie ogłoszona jego upadłość obejmująca likwidację majątku lub zostanie postawiony w stan likwidacji.

W przypadku utraty prawa do ulgi podatnik musi w zeznaniu podatkowym składanym za rok, w którym wystąpiły te okoliczności, zwiększyć podstawę opodatkowania o kwotę dokonanych odliczeń, do których utracił prawo. W przypadku poniesienia straty – do jej zmniejszenia o tę kwotę.

Utrata prawa do ulgi nastąpi także, gdy podatnik otrzyma zwrot wydatków na tę technologię w jakiegokolwiek innej formie. Wówczas kwotę odliczeń, do której podatnik utracił prawo, określa się proporcjonalnie do udziału zwróconych wydatków w wartości początkowej nowej technologii.

Odliczenia podatnik dokonuje w odpowiednim zeznaniu PIT lub CIT za rok podatkowy, w którym poniesiono wydatki z tego tytułu. Przedpłaty bądź zadatki

² DzU nr 96, poz. 615.

poniesione na nowe technologie w roku poprzedzającym rok, w którym została ona wprowadzona do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, uznaje się za poniesione w roku jej wprowadzenia do tej ewidencji. W sytuacji gdy podatnik poniesie za rok podatkowy stratę lub wielkość dochodu podatnika z pozarolniczej działalności będzie niższa od kwoty przysługujących mu odliczeń, odliczenia odpowiednio w całej kwocie lub w pozostałej części dokonuje się w zeznaniach za kolejno następujące po sobie trzy lata podatkowe, licząc od końca roku, w którym nową technologię wprowadzono do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.

2. Metody płatności zaliczek na podatek dochodowy

Podmioty gospodarcze niezależnie od formy prawnej prowadzonej działalności muszą odprowadzać zaliczki na podatek dochodowy w terminach miesięcznych. Zarówno podatnicy składający deklaracje podatkowe PIT, jak i CIT obliczają podstawę opodatkowania, która jest wynikiem pomniejszenia przychodów o koszty uzyskania przychodów. W trakcie roku podatkowego wartości te oblicza się narastająco. Zaliczki wpłaca się do 20 dnia następnego miesiąca. Jeżeli wymieniona data jest dniem wolnym od pracy, wówczas terminem, w którym należy wpłacić zaliczkę, jest następny dzień roboczy. Za ostatni miesiąc roku podatkowego przedsiębiorcy wpłacają w terminie i wysokości zaliczki za przedostatni miesiąc tego roku.

Dodatkowo ustawodawca dopuścił możliwość odprowadzania zaliczek na podatek dochodowy co trzy miesiące (zaliczki kwartalne) lub w formie uproszczonej. Są to szczególne sposoby rozliczania się z organami podatkowymi. W celu lepszego zarządzania płynnością finansową w przedsiębiorstwie warto zaznajomić się z zasadami korzystania z kwartalnego sposobu uiszczania zaliczek lub opłacania zaliczek w formie uproszczonej. By z nich skorzystać, jednostka gospodarcza musi posiadać status małych podatników lub być podatnikami rozpoczynającymi prowadzenie działalności gospodarczej. Przepisy podatkowe precyzują, że małym podatnikiem jest jednostka, u której wartość przychodu ze sprzedaży (wraz z kwotą należnego podatku od towarów i usług) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 1,2 mln euro³. Przeliczenia kwot wyrażonych w euro dokonuje się według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy października poprzedniego roku podatkowego, w zaokrągleniu do 1000 zł.

³ Ustawa z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, DzU 1991, nr 80, poz. 350, art. 5a pkt 20; Ustawa z dnia 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, DzU 1992, nr 21, poz. 86, art. 4a pkt 10.

W świetle powyższych regulacji w 2010 roku co kwartał podatek będą mogli wpłacać przedsiębiorcy, za 2009 roku, u których przychód nie przekroczy kwoty 5,067 mln zł. W 2011 roku będą to podmioty, które w 2010 roku osiągnęły przychody do 4,736 mln zł.

Podatnicy zamierzający skorzystać z możliwości wpłacania podatku raz na trzy miesiące są obowiązani zawiadomić o wyborze tej metody właściwego naczelnika urzędu skarbowego. Mali podatnicy obowiązani są złożyć zawiadomienie o wyborze kwartalnego sposobu opłacania zaliczek na podatek dochodowy w terminie do 20 lutego, przy czym osoby prawne, których rok podatkowy nie pokrywa się z rokiem kalendarzowym – w terminie do 20 dnia drugiego miesiąca roku podatkowego⁴. Osoby fizyczne rozpoczynające działalność gospodarczą w trakcie roku podatkowego mają obowiązek złożyć zawiadomienie najpóźniej w dniu uzyskania pierwszego przychodu, natomiast osoby prawne – do 20 dnia drugiego miesiąca roku podatkowego.

Wysokość zaliczki na podatek za określony kwartał oblicza się w rachunku narastającym od początku roku podatkowego. Stanowi ją różnica pomiędzy podatkiem należnym od dochodu osiągniętego od początku roku podatkowego a sumą zaliczek należnych za poprzednie kwartały. Sposób obliczania zaliczek dotyczy okresu od pierwszego do przedostatniego kwartału. Zaliczka za ostatni kwartał jest równa zaliczce za przedostatni kwartał, a zatem nie będzie miała związku z dochodem uzyskanym w okresie, za który jest uiszczana. Miesięczne wpłaty podatku winny być wpłacane do urzędu skarbowego do 20 dnia każdego miesiąca następującego po kwartale, za który wpłacana jest zaliczka. Zaliczka za ostatni kwartał powinna być zrealizowana do 20 dnia ostatniego miesiąca roku podatkowego. Jeśli rok podatkowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym, zaliczka za ostatni kwartał powinna być uiszczona do 20 grudnia (dopiero od 2012 roku nastąpi przesunięcie terminu płatności ostatniej zaliczki).

Przedsiębiorstwo w wyniku zastosowania tej metody płatności zaliczek na podatek dochodowy może osiągnąć korzyść z samego faktu przesunięcia terminu zapłaty zaliczki. Nie płacąc podatku raz w miesiącu, tylko raz na kwartał, ma możliwość obracania przez dłuższy czas pieniędzmi, które należne są organowi podatkowemu. Omówiony sposób płatności podatku sprzyja z pewnością prowadzeniu i rozwojowi działalności gospodarczej.

W systemie prawa podatkowego występuje również forma uproszczona odprowadzania zaliczek na podatek dochodowy. Z tej możliwości mogą skorzystać zarówno podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzący działalność gospodarczą opodatkowaną według skali podatkowej lub podatkiem liniowym, jak i podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych. Umocowanie prawne do ustalania zaliczek uproszczonych mają podatnicy podatku dochodowego od osób

⁴ Ustawa z dnia 26.07.1991..., art. 44 ust. 3i; Ustawa z dnia 15.02.1992..., art. 25 ust. 1e.

fizycznych, którzy o wyborze tej formy wpłacania zaliczek zawiadomią na piśmie naczelnika urzędu skarbowego w terminie do dnia 20 lutego danego roku podatkowego. Z kolei podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych takie zawiadomienie powinni złożyć na piśmie w terminie wpłaty pierwszej zaliczki w roku podatkowym. Dla przykładu, jeśli rok podatkowy rozpoczyna się 1 stycznia, termin złożenia zawiadomienia upływa 20 lutego. Jeśli podatnik nie złoży rezygnacji z wpłacania zaliczek w powyższej formie, to wówczas dotyczy ona również lat następnych, chyba że podatnik zrezygnuje z tej formy opłacania zaliczek i zawiadomi o tym fakcie naczelnika urzędu skarbowego. Z chwilą składania rezygnacji podatników obowiązują takie same terminy, jak w przypadku zawiadomienia o wyborze tej formy ustalania zaliczek.

Podstawą do obliczenia zaliczek uproszczonych przez podmioty opłacające podatek dochodowy od osób fizycznych jest dochód z pozarolniczej działalności gospodarczej wykazany w zeznaniu podatkowym złożonym w roku poprzedzającym dany rok podatkowy lub w roku poprzedzającym dany rok podatkowy o dwa lata. Według powyższych regulacji podstawą ustalenia zaliczek uproszczonych na 2010 roku będzie dochód wykazany w zeznaniu podatkowym złożonym w 2009 roku za rok 2008 bądź złożonym w 2008 roku za rok 2007, pod warunkiem że w zeznaniu za 2008 roku nie wykazano dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej albo dochód ten nie przekroczył kwoty powodującej obowiązek zapłaty podatku, wynikającej z pierwszego przedziału skali podatkowej.

Dla podatników CIT przewidziano, że mogą oni wpłacać zaliczki miesięczne w danym roku podatkowym w uproszczonej formie w wysokości 1/12 podatku należnego wykazanego w zeznaniu CIT-8 o osiągniętym dochodzie, które zostało złożone w roku poprzedzającym dany rok podatkowy. Jednakże jeśli w wymienionej deklaracji podatnicy nie wykazali podatku należnego, mogą wpłacać zaliczki miesięczne w wysokości 1/12 podatku należnego wynikającego z zeznania złożonego w roku poprzedzającym dany rok podatkowy o dwa lata. W przypadku niewykazania podatku należnego w tym roku, nie są możliwe wpłaty zaliczek w uproszczonej formie. Jednostki gospodarcze, które po raz pierwszy podjęły działalność w roku podatkowym, nie mogą wpłacać zaliczek na podatek w uproszczonej formie. Wysokość omówionych zaliczek uproszczonych oblicza się za okresy miesięczne i wpłaca w tych samych terminach, jakie obowiązują podatników, którzy nie korzystają z tej formy rozliczenia. W odniesieniu do:

- podatników PIT – za okres od stycznia do listopada wpłaty zaliczki dokonuje się w terminie do dnia 20 każdego miesiąca za miesiąc poprzedni, a zaliczkę za grudzień w terminie do 20 grudnia roku podatkowego,
- podatników CIT – za okres od pierwszego do przedostatniego miesiąca roku podatkowego w terminie do dnia 20 każdego miesiąca za miesiąc poprzedni, zaś zaliczkę za ostatni miesiąc wpłacają do 20 dnia ostatniego miesiąca roku podatkowego.

Zaletą wpłat podatku dochodowego w formie uproszczonej jest to, iż nawet jeśli w roku podatkowym dochody podatników wzrosną, to nie powoduje to natychmiastowego wzrostu zaliczki. Dzięki takiemu rozwiązaniu możemy znać z góry obciążenia firmy z tytułu podatku dochodowego i zaplanować z wyprzedzeniem wydatki przedsiębiorstwa. Wadą płatności stałych zaliczek jest to, że podatnik musi je płacić nawet wówczas, gdy ponosi stratę. Kierownictwo jednostki powinno zatem przed rozpoczynającym się rokiem podatkowym dokonać prognoz gospodarczych, czy uiszczanie podatku w stałych kwotach będzie opłacalne.

Podsumowanie

Z zaprezentowanych narzędzi podatkowych, które w swej istocie mają pomóc w rozwoju mikro i małych przedsiębiorców, na pierwszy plan wysuwa się uproszczona i kwartalna metoda płatności zaliczek. Warunki, jakie muszą być spełnione, są stosunkowo ograniczone i każdy podmiot jest w stanie z nimi sobie poradzić. Dzięki temu może dysponować wolnymi środkami obrotowymi, które mogą być wykorzystane do rozwoju potencjału przedsiębiorstwa. Należy także zauważyć, że dotyczy to może podatników prowadzących działalność handlową, produkcyjną, jak i usługową. Szerokie spektrum zastosowania tej metody podatkowej jest z pewnością dobrym rozwiązaniem, ponieważ może nawiązywać do klasycznych zasad podatkowych Adama Smitha. Chodzi tutaj przede wszystkim o zasadę taniości opodatkowania. W ten sposób podatnik generuje małe koszty, ponieważ nie jest zmuszony do comiesięcznego obliczania zaliczki na podatek. Z kolei organ podatkowy ma o wiele mniej zadań związanych z obsługą podatnika.

Podsumowując temat narzędzi wspierających rozwój MŚP, należy wyróżnić ulgę na nabycie nowych technologii. Jej oddziaływanie na rozwój będzie dostrzegalne głównie w firmach produkcyjnych, gdyż tam głównie mamy do czynienia z innowacjami produktów. Pomoc podatkowa w tym zakresie jest niezbędna, ponieważ należy skłonić przedsiębiorców do przeznaczania środków na badania i rozwój. W obecnej gospodarce fundusze i nakłady związane z badaniami są ograniczane. Tym samym funkcjonowanie tej ulgi jest jak najbardziej potrzebne i pożądane. Omówione instrumenty podatkowe z całą pewnością mogą przyczynić się do rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw.

**CHOSEN INSTRUMENTS OF TAXES SUPPORTING THE DEVELOPMENT
OF MICRO AND SMALL ENTERPRISES**

Summary

This article presents instruments of taxes, which influent the development of micro and small enterprises. They help companies to develop their business activity through tax relieves for buying new technologies. Besides, tax system provides convenient time of paying the tax. This causes better financial flow, because the taxpayer can plan his payments, including those for economical growth.

Translated by Lukasz Furman